

NŐK VILÁGA.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY MELLÉKLAPJA.

FŐMUNKATÁRSOK: FANGHNÉ GYUJTÓ IZABELLA, PERCZELNÉ
KOZMA FLÓRA, RAFFAJ IRMA.

Teendőink.

Ki vonja kétségbe, hogy egy nőnek legszebb munkatere a házi tűzhely környéke. Ha az unitárius nőnek oltár kell, a melyen áldozzék, ez az. Itt ég kiolthatatlan lánggal a szeretet tüze, itt áldozza föl szivét, lelkét, életét azokért a kiket szeret.

A mikor a férfi egy nyugodt pillanatot kap az élet izgalmai közben és gondolóra veszi, hogy mi is hát ez az élet, ott talál nyugvó helyet magának, onnan hoz olajágot a minde- nek megterhelt béréjébe: onnan a tűzhely mellől, hol a nőt, mint édes anyát szemléli.

Az édes anya dolgozik reggeltől napestig, egyszerre 5 – 6 s talán 10 irányba is gondol, mert erre vannak a gyermekek, arra az apjuk, arra a gazdaság, vagy egyéb foglalatosság. Fárad szegény, izzad, s néha megszakad a sok munka alatt, s még sem panaszkodik, mert ő anya.

Ez a nő eszményképe. De nem mindenki, s most talán még kevesebb jut be ebbe a paradicsomba, mint régebben.

Az én szivem azokért fáj, nagyon sokat fáj azokért, a kik kenyér után indulnak a nagy világba, és gyakran drágán fizetik meg, nemcsak kezök munkájával, hanem becsületökkel is.

Sokszor gondolkozom, mit tehetnénk mi unitáriusok, mi magyarok, hogy veszni ne engedjük azokat a jóra való székely leányokat. Első teendőnk az volna, hogy adjunk nekik *több mivveltséget.*

Mit tudnak a székely leányok? Irni, olvasni keveset. Számolni kevesebbet, egyetemes ismeretök pedig nincsen semmi. Munkához rendesen csak a legdurvábbhoz a kapálás és aratáshoz értenek. Ez gyönyörű, ez nemzeti foglalkozás és egészséges, de kevés pénzt hajt, most pedig pénz kell viganóra, cipelőre, bolti selyem köntösre. Azért hát el kell menni a városra! A szülő beleegyezik, mert neki is küld egy pár forintot. Most már a szolgálás nem székelyen!

Elég nagy szégyen a tudatlanság. Azért hát gondoljunk a székely leányok alaposabb és jobb nevelésére. Ha tudnának főzni otthon, jó hasznát vennék, városon jól megfizetnék. Ki tanítja meg őket? A papné és a tanítóné.

Ezen a téren a Dávid Ferencz-Egylet női üdvös mozgalmat indíthatnának. Főleg a városi nők, de mindenik községben a papné s a tanítóné a tél folyamán betaníthatnának a háztartásba 5—10 ügyes leányt. Ezek szívesen elmennének a papi, vagy mesteri konyhára, szívesen dolgoznak ott, hogy megtanuljanak minden konyhai és házi munkát.

Egyik teendőnk hát, kedves egyleti tagtársnők az, hogy akarjunk és szeressünk tanítani. Ha csak egyet is kitanítunk s arról neki bizonyítványt adunk egy lépéssel előbbre vittük a tudásban s egy lépést távolabb a veszedelemtől. Gondolkozzunk.

B. Gy.

Megnyugvás.

Lermontov.

Ha a sárga búza ing, reng jobbra-balra,
S át-átsir az erdőn az est hús fuvalma,
És ha a kert alján, kívánatosképen
Piroslik a szilva, zöld lomb rejtékében ;

Mikor sűrűn hull, hull a harmat az ágról,
Bibor alkonyatkor, hajnal-hasadáskor ;
Mikor a gyöngyvirág, ezüst fejét rázván,
Bízalmasan köszönt sötét bokor árnyán ;

Ha a tiszta forrás, csobogó vizével,
Lelkemben sejtelmes álmokat idéz fel,
Hogy én, megbúvólva, szinte-szinte látom
A mesék országát, szép tündér-világom' :

Elcsitul olyankor indulatom árja,
Vidámság ragyog fel arcom borujára ;
Akkor elhiszem: van boldogság a földön,
S Istent vélem látni túl, túl a felhőkön !

Szabó Károly.

Egy szó a női munkáról.

Még mindig általános a nézet, hogy igazi anya, igazi feleség és háziasszony csak akkor lehet valaki, ha a közérdek iránt abszolúte nem érdeklődik, a közjóért az ujját sem mozditja meg, a nyilvános irással, érveléssel, vitatkozással meg éppen sohasem foglalkozik.

Nem akarok messze menni, hogy példákat mutassak, mennyire meg fér a gazdasszonykodás, házi dolog, sütés, főzés, varrás vagy gyermek ápolás a közérdek iránti érdeklődéssel, tépelődéssel, vagy éppen irodalmi munkássággal is — hanem rámutatok két főmunkatársunkra. Fanghnéra és Raffaj Irmára, mint írónőkre, kik mindketten tipikus magyar háziasszonyok egyuttal. Valamint rámutatok azon közérdek iránt érdeklődő és munkálkodó papnéinkra, kik házi és családi dolgaik mellett, tudnak időt szakítani a szociális munkára is.

Szeretném tudni, mit ártott pl. Fanghné Gyujtó Izabella háziasszonyi voltának, hogy házi kötelességeinek lelkiismeretes teljesítése mellett, a magyar irodalmat is gazdagította mély kedélyü, helyes utat mutató regényeivel és novelláival?! Szeretném tudni, mit árt Raffaj Irmának, a házi és gondos, atyját önfeláldozóan ápoló papeleáynak, hogy temérdek elfoglaltsága mellett női lap megalapításán törte az eszét, (mert e lap megindításának eszméjét ugy tudom ő vetette fel először), hogy gondolatait őszintén birja a közérdek szempontjából, hogy érvel és vitatkozik nem egyszer velünk? Árt ez jó gazdasszonykodásának? Megharagszunk egy-egy kis támadásáért vagy érveléséért? Dehogy árt és dehogy haragszunk reá! Örülünk, hogy tudunk felmutatni nőket — *az otthoni kötelességeket lelkiismeretesen elvégző nőket* — kik érdeklődnek, vitatkoznak és hevülnek a közjóért.

Es végül, mit árt a mi kedves papnéinknak, hogy esetleg hat kis gyermek lelkiismeretes gondozása után a helyett, hogy hiábavaló szórakozások, pletykázások vagy panaszkodások foglalnák el idejüket, azon törik a fejüket, *hogy hát mivel is lehetne némileg az általános rossz állapotokon javítani, hogy ne lehessen annyi ok az emberszólásra és panaszkodásra!* — Vagy mit ártott annak az úri nőnek, ki nem régen saját maga készítette elő a konfirmációra a növendékeket, miben vallotta kárát, hogy nem habozott, nem hivatkozott asszony voltára és nem nézte tétlenül és közönyösen, hogy mint rövidül majd meg szeretett egyházunk a véletlen körülményei által, hanem erélyesen bele kezdett a tanításba?!

És mégis leirhatatlan az a bizalmatlanság, sőt gúny, melyel lépten-nyomon találkozunk, ha arra kerül a szó, hogy a

nők is vegyenek kis mértékben és szerényen részt az általános vitában és munkában.

Pedig ha arra gondolnának, vagy tudomásul vennék, hogy mennyivel nagyobb társadalmunk betegsége, mint a mennyi a száma a komoly munkának, nem küszöbölnék ki ridegen a *fele emberiséget* (csak azért mert asszonynak született) a szociális munkából.

Nem lehetünk tehát elég hálásak azon szerkesztők és komoly férfi munkások iránt (mint a milyenek a mi kedves unitárius lapjaink szerkesztői és munkásai), kik nemcsak hogy elfogadják, de még támogatják is asszonyi munkánkat.

Perczelné Kozma Flóra.

A nők szociális feladatai.

Válasz Perczelné Kozma Flóra cikkére.

— Nyílt levél. —

Kedves Flóra! „Szólj igazat s betörök a fejed.“ Soha embert és ember írását jobban félre nem értették és nem magyarázták, mint az én leveleim tartalmát. A ki csak az utóbbi cikkeket olvassa engem egy hátramaradt gondolkodású vádlónak tekint, ki a „városi osztályt“ hibáztatom a vidéki mizeriákért. Ez annyira elkedvetlenit, hogy — bár számtalan komoly emberünk kért, ne hagyjam félbe e vitát — én elhallgatok. Ilyenformán, ily félremagyarázások után, utoljára mi — falusi uri osztály — lennénk a munkásosztály megölője.

Azonban magam iránti kötelességből legalább néhány, „fel-tűnően“ félreértett állítást még is meg kell cáfolnom.

1. Hol mondtam, édes Flóra, hogy többek között a városi jótékony szociálmunka a nép megrontója? Én csak azt mondtam, hogy ez minden nemes célja mellett is a mi érdekeink ellen dolgozik az által, hogy a nem boldogulót felsegíti a helyett, hogy szülőhelyére vissza küldené.

2. Ki az, ki azt meri állítani, hogy vidéken nem jól táplálják, sőt éheztetik a cselédet, munkást? Nem. Egyszerűen — mint elég világosan megírtam — mások lenn vidéken az élelmezési viszonyok is, más az élelmezési mód is, mint városon. Itt azt, a mit ott nagyon könnyen készen megvesznek, meg is kell természetni, munkálni. Ez természetesen fáradsággal jár, de el nem kerülhető. A ki pedig tudja, hogy a földmives gazda együtt eszik cselédjével, munkásával, az intelligens vidéki osztálynak pedig éppen az élelmiszerek vannak bőven rendelkezése alatt, az el nem hiheti, nem állithatja, hogy a segítő ke-

zek clég táplálékban nem részesülnek, csak még egyszer mondom — másneműekben és máskép megnevezve.

3. Még csak egyre kívánok megjegyzést tenni. Azt mondd kedves Flóra, hogy én ezt írom: „ne a kívánatot“, hanem az „*irántunk*“ való kötelességet tekintse a nép életcélul.“ Hogy ezt honnan olvastad ki az én cikkemből, fogalmam nincs! Hisz ez a legnagyobb önzés volna! Nem azt írtam és értettem Kedvesem, hogy az „*irántunk*“, hanem *ön maga, faja, szűkebb hazája, fajfenntartása* iránti kötelességet kellene, hogy szem előtt tartsa s ha nem tudná, erre kellene, hogy figyelmeztesse, tanítsa meg első sorban a jótékony szocializmus

4. Szóvalanszor kifejeztem, hogy én nem a magam, hanem a közvélemény tolmácsolója vagyok. Éppen ezért visszautasítom az egész cikkeden végighuzódó egyes számot, mely úgy tüntet fel, mintha az én lelkem, szivem volna ennyire téves, keresztényellenes nézetekkel tele. Szépen kérem mindazokat a kedves olvasóinkat, kiket érdekel ez a mi vitánk és a kik engem nem ismerve, ez utóbbi írásából nagyrabecsült apostolnőknek nagyon is rosszul ismernének meg — vegyék elé ezt a három számát a „Nők Világának“ — az 1905 év, 5. sz. és 1906. év 1. 2. sz. — olvassák el egyfolytában az én leveleimet is, én emelt fővel érzem, tudom, hogy akkor rájönnek a keserítő félremagyarázásra. Azok, a kik ismernek, úgy is tudják, hogy nekem milyen „keresztény lelkem“ és „szivem“ van.

Különben maradok mindig kész hived

Raffaj Irma.

Ehhez a »Válaszhoz« Perczelné őngnak van joga szólani, de a szerkesztő nem mulaszthat el egy pár észrevételt. Perczelné őnagysága Raffaj Irma őnagyságát és törekvését nem értette félre s nem is magyarázta így. Azt hisszük, hogy sem sértés sem hibáztatás nem foglaltatik a P-né cikkeiben, hanem csak jószívű töprenkedés a fölött, hogy mi volna jobb. Minthogy a városon élő nő más szemmel nézi a dolgot, mint a falun élő, más elbírálásban is részesíti. A bajt s a nyomorúságot mindkettő érezi és segíteni óhajt rajta. Ennyi az egész. Igazán sajnálom, hogy R. I. őnagysága e 4-ik pontot már megírta és így írta meg, de miután tőlem már többször rossz néven vette, hogy szerkesztői jogommal éltem, úgy közlöm válaszát a hogy írva van.

A vasárnapi iskolákról.

Írta: Cooper Ethel.

Remélem érdeklí a magyar unitáriusokat, hogy hogyan vezetjük mi angol unitáriusok a kis gyermekek vasárnapi iskoláját London északi részének egyik külvárosi utcájában? Az

iskola nyitva van minden vasárnap délelőtt és délután is, s minden kis gyermek, természetesen valláskülönbőség nélkül, bejöhethet s tagja lehet a társaságnak, feltéve, hogy nem tartozik más vasárnapi iskola kötelékébe. Jelenleg 130 gyermek van bejegyezve, de ezek közül sok elmaradoz, az átlagos szám minden vasárnap 80–100 között van. A tanulók évei pedig kettőtől-nyolcig váltakoznak fiuknál és leányoknál egyaránt. A négy éven aluliakat külön választja s egyik terembe magával viszi egy tanító vagy tanítónő ki fölfegyverkezik egy nagy csomó képes- és énekes könyvvel, mesegyűjteményekkel s jutalom képecskékkel. A nagyobb gyermekek mind összegyűlnek egy nagy teremben, ahol a tanítók a következőleg foglalkoznak velük: A gyermekek könyv nélkül, mert hiszen olvasni még alig vagy éppen nem tudnak, kis vallásos dalt énekelnek s elmondják az Ur imáját. Ezután megtanulják a szövegét egy új éneknek, melyet a következő vasárnap fognak énekelni. Ezt követi a tanító egyszerű imája s a tulajdonképeni tanítás, melyre az illető már előzetesen elkészült, de mely soha sem tart hosszabbban 15 percnél. E tanítást rendszeresen bibliai történet keretében adják elő, levonva belőle az erkölcsi igazságot, néha a mindennapi élethez fűzik, pld. arató-hálaadó ünnepet rendeznek, vagy erkölcsös történeteket mondanak el kis adomákkal fűszerezve. De mindig helyes irányban igyekeznek a gyermekek lelkére hatni, hogy majd azok felnőve jó és hasznos életet éljenek. A tanító magyarázatát nagy színes, fali képek vagy úgyesen rögtönzött rajzok élénkítik, melyek egyúttal ébren tartják a gyermekek érdeklődését is. A tanítás befejeztével a „Baba-osztály“ vagyis a négy éven aluliak visszatérnek, s az egész gyermekcsereg együtt énekel egy szép zsoltárt vagy himnuszt. Ekkor minden gyermek visszakapja igazolványát, aztán együtt eléneklik az „Isten veled“-et és szó nélkül távoznak. A gyermekek ugyanis első megjelenésükkor igazolványt kapnak s a tanító bejegyzi a nevüket az iskola naplójába, melyben nyilván tartják a későbbi jövőket, betegség vagy más komoly ok miatt elmaradottakat. Azok, kik pontosan eljárnak az iskolába, külön kitüntetésben részesülnek Novembertől tartanak ugyanis egy kis ünnepélyt, melyen könyvjutalmakat osztanak ki a legjobbaknak. Ilyenkor szokták a gyermekek közül a 30–40 nagyobbat kiválasztani a felsőbb osztályok részére s ilyenkor üdvözlök örömmel az újonnan jött kisdedeket. Karácsonykor kis meglepetést rendeznek az összes apróságoknak, teát kapnak s a meghívott mamák előtt előadják a legszebb vallásos énekeket. Ezután újra jutalmakat osztanak ki s végre kigyulad az óriási karácsonyfa, mely betetőzi az est összes

gyönyörűségeit. Minden gyermek, érdemeihez mérten, kap 1—2 játékszert s minden kis leány egy babát, melyet a tanítónők öltöztettek fel már hetekkel ezelőtt. A gyermekek fájó sóhajjal hagyják el a termet, a tanítók pedig azzal a jóleső öntudattal, hogy hasznos munkát végeztek s apró kis embertársaik szívében a megelégedés és öröm érzését ébresztették fel.

A fenti cikket a „Channing House Magazin“ című kis folyóiratból fordítottam le abban a reményben, hogy talán nálunk is követőkre talál Miss Cooper, ez a szorgalmas angol tanítónő, kire valószínűleg élénken emlékeznek a „Nők világa“ azon olvasói, kik a londoni unitárius leányiskola növendékei voltak. Legujabban ugyanis társaságot alakítottak az iskola volt növendékei, hogy az összetartás, barátság, közös szellemenben való munkálkodás, az iskola falai közül való távozás után se szünjék meg. E kis egyesület évente több összejövetelet rendez, s szerkeszti a fentemlített folyóiratot. Sajnálattal láttam, hogy a magyar növendékek közül csak ketten jelentkeztek tagságra, pedig az ösztöndíjat élvezettek száma ma már tetemesen nagyobb.

F. E.

Az udvarhelyi D. F. E. és a nők világa.

Sándor Gergely udvarhelykői D. F. Fgyleti elnöktől az alábbi sorokat vettük:

Nt. Szerkesztő Ur!

Az egyleti élet évi működésének beszámolási ideje bár közel van, engedje meg azért Nt. szerkesztő úr, hogy addig is az udvarhelykői D. E. F. nőtagjainak juttathassam becses tudomásukra az alábbi kedves levelet.

Tavaszi közgyűlésünkön a nők világából szólásra emelkedik Ajtainé, hogy elismeréssel és tisztelettel adózzék a „Nők Világa“ főmunkatársainak. Nincs abban a helyzetben — ugymond — hogy állandó összeköttetést tarthasson fenn azokkal, kik előttünk járnak, mint hitünk és erkölcsi életünk tüzeinek veszta-papnéi, kik eddigi működésükkel anyaszentegyházunkra fényt és dicsőséget borítottak, azért helyén valónak találja, hogy az egyleti nőtagok együttesen, a jelen ülés alkalmából találják meg Perczelné Kozma Flóra, Fanghné Gyujtó Izabella és Raffaj Irma önnagyságaikat s hozzák becses tudomásukra, hogy munkásságuk iránt a legnagyobb elismeréssel viseltetünk. Az általános tetszéssel fogadott indítványra az elküldött jegyzőkönyvi kivonat a lelkek szavát, a szívek beszédét sietett tol-

mácsolni. S nekünk nagy öröm, hogy egyenes útat találtunk a nagy sziv, a nagy lélekhez, ki apostolként működik kelettől-nyugatig, ki szent vallásunk érdekeiért s az emberiség örök igazságaiért, azok uralomra jutásáért oly megbecsülhetlen munkát végez közöttünk. De szóljon maga a levél:

Mélyen tisztelt Elnökség!

E napokban kapva kezemhez a junius 14-én tartott közgyűlésből eredő jegyzőkönyvi kivonatot — sietek arra hálás köszönetemet nyilvánítani.

Ugy érzem, hogy nem a Dávid Ferencz-Egylet van a „Nők Világa“ munkatársainak lekötölvé, hanem ezen munkások érezhetnek és mondhatnak hálás köszönetet azon közgyűlés iránt, mely ennyi elnéző jóakarattal és lelkesítő buzditással mozdítja elő a sokak által még mindig bizalmatlan szemmel nézett szerény női munkát!

Nagyon kérem az igen tisztelt Elnökséget, méltóztassék ezen hálátelt nyilatkozatomat mindazokkal közölni, kik a közgyűlésen ezen reánk nézve rendkívül megtisztelő, elismerő nyilatkozathoz hozzá járultak. Továbbá végtelen örömmel tölt el az a tudat, hogy az udvarhelykörü Dávid Ferencz-Egylet nőtagjai, nemcsak *külön-külön* hanem hathatós *együttes* munkához látnak, mely képes lesz majd igazi utat törni és igazi eredményt felmutatni!

Különösen pedig méltóztassék nagytiszteletű Ajtay Jánosné úrnőnek meleg hálámat tolmácsolni munkánk lelkes pártfogásáért; mert tudom és érzem, hogy ha valaha eredményt fogunk *együttes* női munkánk által elérni, hálásan mutathatunk azokra a szerényen és homályban munkálkodó kezekre, melyek a fáradtságos, de boldogító anyai és családi kötelességek mellett — mintegy magasabb sugallat következtében — az *egyetemes nagy család iránti kötelességekről* sem feledkeznek meg soha!

Az egész fiók-egyletnek és az igen tisztelt Elnökségnek mély hálámat jelentve, vagyok

kiváló tisztelettel

Baracska, 1906. aug. 27.

Perczel Ferenczné.

TARTALOM: Teendőink B. Gy. — Megnyugvás. Leornatov. Szabó Károly. — Egy szó a női munkáról. Perczelné Kozma Flóra. — A nők szociális feladatai. Raffaj Irma. — A vasárnapi iskolákról. Cooper Ethel. F. E. — Az udvarhelyi D. F. E. és a nők világa. Perczel Ferenczné.

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Kossuth L.-utca 10.